

Orłowski, Bolesław

Posiedzenie naukowe Zespołu Historii Rozwoju Konstrukcji Technicznych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 16/4, 858-859

1971

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wienia, aniżeli to możliwe w ograniczonych ramach syntetycznego ujęcia przeznaczonego dla potrzeb redakcji *Historii nauki polskiej*.

Narzucona układem planowanego tomu periodyzacja — 1795—1863 pokrywa się do pewnego stopnia z jednym z etapów w rozwoju myśli lekarskiej, kończącym się z chwilą ukazania się rozprawy Claude Bernarda, *Introduction à l'étude de la médecine expérimentale*, wydanej w 1865 r. Mniej więcej od tego roku zaczyna się już okres medycyny współczesnej.

W dyskusji podkreślano wagę opracowania syntezy medycyny polskiej pierwszej połowy XIX w., ponieważ skrót jej zamieszczony w *Historii nauki polskiej* będzie informować o dorobku postępowej myśli medycznej nie tylko lekarzy. Poddawano natomiast w wątpliwość, czy możliwe jest opracowanie takiej „syntezy” w objętości 1 arkusza, jaki przeznaczyła redakcja dla medycyny. Zwracano przy tym uwagę na konieczność skrócenia dziejów nauki europejskiej z jednoczesnym przesunięciem punktu ciężkości na naukę polską. W syntezie tej winny się znaleźć przede wszystkim oryginalne teorie w medycynie polskiej, problem recepcji odkryć i wynalazków na świecie (przyjęcie lub odrzucenie, polemika naukowa): w jakim stopniu byliśmy opóźnieni, a w jakim — oryginalni oraz w jakiej mierze polska myśl lekarska pierwszej połowy XIX w. była prostą recepcją, a w jakim — modyfikacją badań obcych.

Dzieje medycyny trudno oddzielić od dziejów filozofii, toteż konieczne wydaje się podkreślenie roli recepcji doktryn filozoficzno-lekarskich, ścieranie się prądów romantyzmu z pozytywizmem, walka z dogmatyzmem i metafizyką. Wspominano o wpływie szkoły wiedeńskiej na rozwój medycyny polskiej oraz o celowości przesunięcia końcowej granicy periodyzacyjnej na 1850 r., tj. do początków patologii celularnej. Konieczne należy podkreślić udział Jędrzeja Śniadeckiego w postępowej myśli lekarskiej. Różnicę zdań między dyskutantami wywołała sprawa szybkości recepcji w Polsce odkryć i wynalazków.

W podsumowaniu dyskusji doc. Szpilczyński jeszcze raz podkreślił, że w opracowaniu swoim zajmował się wyłącznie teorią, a nie funkcją nauk lekarskich (niektórzy dyskutanci wnosili o rozszerzenie problemów służby zdrowia). W całokształcie rozwoju myśli naukowej najistotniejsza była fizjologia, powstanie nowych dyscyplin, a także metoda fizykalna, w której duży udział miała Polska.

Barbara Kuźnicka, Stanisław Szpilczyński

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII ROZWOJU KONSTRUKCJI TECHNICZNYCH

W dniu 4 maja 1971 r. odbyło się pod przewodnictwem doc. A. Wiślickiego zebranie Zespołu Historii Rozwoju Konstrukcji Technicznych. Wzięli w nim udział obok stałych współpracowników Zespołu również zaproszeni goście reprezentujący Politechnikę Warszawską, Instytut Urbanistyki i Architektury oraz Muzeum Techniki NOT.

Referat *Prezentacja materiału roboczego z badań terenowych, dotyczącego posadawiania murów i wałów okresu od XIV do XVII w.* wygłosił doc. A. Gruszecki.

Prelegent omówił na licznych przykładach (m. in. zamków i fortyfikacji w Krzepicach, Krzyżtoporze, Radomiu, Bielsku, Paczkowie, Ogrodzieńcu, Ujeździe, Tykocinie) stosowane w okresie XIV—XVII w. rozwiązania fundamentowania rozmaitych obiektów oraz sposoby umacniania słabych gruntów (m. in. przy pomocy rusztu z drewnianych belek). Zwrócił uwagę na fakt, że zdecydowana większość prezentowanych rozwiązań odbiega od zasad przyjętych obecnie (np. z reguły nie stosowano

zabezpieczenia fundamentów przed przemarzeniem), a ponadto nie respektuje zaleceń ówczesnych traktatów architektonicznych omawiających tę problematykę.

Na zakończenie referent zaproponował, aby tematem tym zajęła się grupa badaczy, w skład której weszliby inżynierowie specjaliści od fundamentowania i mechaniki gruntów.

W ożywionej dyskusji jaka się wywiązała po referacie zabierali głos: prof. E. Olaszewski, doc. A. Wiślicki, dr A. Bardecka, dr M. Brykowska, dr J. Górewicz, dr K. Pawłowski i mgr B. Orłowski. Zebrani ustosunkowali się do przedstawionego materiału, wskazując na to, że niektóre odstępstwa od teoretycznych zasad mogły być podyktowane praktycznymi względami wykonawstwa, niektóre zaś odmiennymi od typowych warunkami miejscowymi (np. przy posadawianiu murów obronnych na skale o znacznej wytrzymałości, nie zachodziła przypuszczalnie potrzeba poszerzenia ławy fundamentowej). Wszyscy zgodzili się z wnioskiem prelegenta na temat potrzeby i sposobu prowadzenia dalszych badań. Przedstawiciele Zespołu obiecali zbadać możliwość utworzenia w tym celu grupy roboczej przy Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN. Byłoby dobrze, gdyby znalazły się fundusze na tę ciekawą akcję, która mogłaby się stać przykładem właściwych, nie ograniczających się do opisu, specjalistycznych badań nad historią techniki. Należyte opracowanie tego zagadnienia stanowiłoby interesujący element dla zamierzonego przez Zakład stworzenia syntezy dziejów techniki polskiej.

Bolesław Orłowski

KRONIKA KRAJOWA

PRZED OBCHODAMI KOPERNIKOWSKIMI

W dniach 15—16 kwietnia 1971 r. obradował w Warszawie pod przewodnictwem prof. J. Bukowskiego Komitet Obchodów Kopernikowskich (Comité Nicolas Copernic) Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki. Komitet ten, jak wiadomo, został ukonstytuowany podczas obrad tejże Unii w Warszawie w roku 1965. Obrady Komitetu skoncentrowały się wokół praktycznych problemów przygotowań do rocznicy obchodów Mikołaja Kopernika, a zwłaszcza przygotowań do międzynarodowych zjazdów mających się odbyć w Warszawie i Toruniu, sesji naukowych oraz stanu przygotowań rocznicowych w poszczególnych krajach. W interesie popularyzacji dzieła Kopernika w skali międzynarodowej leży możliwie szerokie wyzyskanie skromnych zasobów pamiątek pozostałych po wielkim astronomie — dlatego szczególnie podkreślano ideę organizowania wystaw kopernikowskich przy wykorzystaniu ekspozycji kilku krajów. W trakcie obrad przewodniczący komitetów kopernikowskich poszczególnych krajów przedstawili aktualny stan przygotowań do rocznicy we Włoszech, Meksyku, Stanach Zjednoczonych, Francji, Wielkiej Brytanii, NRF.

Jak już informowaliśmy, główną imprezą jubileuszową będzie międzynarodowe sympozjum naukowe Colloquia Copernicana¹. Przypomnijmy, że główne uroczystości rozpoczyna się 6 września 1973 r. we Fromborku złożeniem hołdu prochom Kopernika, a w ciągu kilku dni następnym odbywać się będą w Toruniu kolokwia uczonych z całego świata. 10 września przewiduje się sesję plenarną. Uczestniczyć w niej mają rektorzy uczelni, na których studiował Kopernik. Przewiduje się wizytę kosmonautów radzieckich i amerykańskich.

¹ Por. informację o tym Kongresie w nrach 1/1971 s. 204, 2/1971 s. 486.